

Σχέδιο Εκλογικού Νόμου για τη Θέσπιση Μονοεδρικών Εκλογικών Περιφερειών

Εισαγωγή

Το σχέδιο νόμου που ακολουθεί έχει ως στόχο την θέσπιση εκλογικού συστήματος με μονοεδρικές εκλογικές περιφέρειες. Στηρίζεται στην παραδοχή ότι οι μεγάλες εκλογικές περιφέρειες με το υψηλό κόστος εισόδου και την ανάγκη για εντατική χρήση οικονομικών, οργανωτικών, επικοινωνιακών και διαφημιστικών πόρων ευνοεί τους υποψήφιους με ισχυρούς υποστηρικτές, δημιουργεί διαρκή εξάρτηση κομμάτων και πολιτικών από όσους διαθέτουν τέτοιους πόρους. Ακόμα το υφιστάμενο εκλογικό σύστημα επιτρέπει σε οργανισμούς (δημόσιες επιχειρήσεις, ιδιωτικές επιχειρήσεις, εκκλησιαστικές οργανώσεις, μέσα επικοινωνίας, κανάλια, κομματικούς μηχανισμούς, ποδοσφαιρικές ομάδες, συνδικαλιστικές οργανώσεις κ.α.) να έχουν επιρροή αναντίστοιχη από την πραγματική τους δύναμη. Με κινητοποίηση 30-40.000 ψήφων μπορούν να εκλέξουν από 1-4 υποψήφιους. Στις μεγάλες περιφέρειες είναι πιο εύκολο για τέτοιους οργανισμούς να κινητοποιήσουν μια τέτοια κρίσιμη μάζα ψηφοφόρων. Αντίθετα στις μονοεδρικές εκλογικές περιφέρειες μόνο κατ' εξαίρεση μπορεί κάποιος οργανισμός να έχει τόσο σημαντική επιρροή, και μάλιστα δυσανάλογη με την απήχηση του. Κανένα εκλογικό σύστημα δεν είναι τέλειο. Πάντως τα προβλήματα του υφιστάμενου εκλογικού συστήματος είναι τέτοια που δύσκολα θα άντεχε σε σύγκριση με αυτό και πολλά άλλα ενδεχομένως εκλογικά συστήματα παρόμοιας φιλοσοφίας.

Βασικοί στόχοι των ρυθμίσεων του προτεινόμενου σχεδίου νόμου είναι:

1. Να διασφαλίζεται ταυτόχρονα αναλογική εκπροσώπηση των μικρών κομμάτων (με 3-10% των ψήφων) με την ανάγκη για ισχυρές κυβερνήσεις. Η ανάγκη για ισχυρές κυβερνήσεις δε μπορεί να ικανοποιείται βέβαια παρά τη βούληση του λαού. Γι' αυτό δε μπορεί να υπερβεί κάποια όρια η πριμοδότηση του πρώτου κόμματος. Τα όρια αυτά είναι αναγκαία για να μην μετατρέπονται κόμματα με αδύναμες μειοψηφίες στο λαό- αλλά πρώτα ενδεχομένως σε

ψήφους - σε κυρίαρχους της βουλής μέσω δυσανάλογης προιμοδότησης σε σχέση με τα ληφθέντα ποσοστά.

2. Να διασφαλίζεται η εγγύτητα και ευκολία επικοινωνίας των υποψηφίων βουλευτών με τους εκλογείς χωρίς την ανάγκη για δαπανηρές εκλογικές εκστρατείες

3. Να ευνοείται ισχυρός ανταγωνισμός μεταξύ των υποψηφίων και των κομμάτων ώστε να μη διορίζονται υποψήφιοι οι αρεστοί σε μηχανισμούς αλλά όσοι μπορούν να κερδίσουν την εμπιστοσύνη από μεγαλύτερο αριθμό πολιτών

4. Η ενίσχυση της ψήφου του κάθε πολίτη σε βάρος των μηχανισμών

5. Η κινητοποίηση υποψηφίων που ενόψει του καταθλιπτικού κόστους της συμμετοχής στην πολιτική ζωή και της πίεσης για συναλλαγή με ισχυρά κέντρα εξουσίας επιλέγουν την αποχή από ένα στημένο και δαπανηρό παιχνίδι.

Παρά τους ευγενείς στόχους μπορεί μια τέτοια νομοθετική ρύθμιση να δημιουργήσει νέα προβλήματα. Μερικά από αυτά παρουσιάζονται ήδη εκ των προτέρων.

Η δημόσια συζήτηση μπορεί να ενισχύσει τα θετικά στοιχεία και να αποδυναμώσει τα αρνητικά στοιχεία του προτεινόμενου σχεδίου νόμου.

Πρόταση για Σχέδιο Εκλογικού Νόμου

Άρθρο 1: Ορισμός μονοεδρικών εκλογικών περιφερειών σε κάθε περιφέρεια. Σε κάθε διοικητική περιφέρεια σχηματίζονται μονοεδρικές εκλογικές περιφέρειες. Ο αριθμός των εκλογικών περιφερειών ορίζεται αν διαιρεθεί ο αριθμός των εγγεγραμμένων στα οικεία δημοτολόγια των δήμων των διοικητικών περιφερειών με το εκλογικό μέτρο. Το εκλογικό μέτρο προκύπτει από τη διαίρεση του συνολικού αριθμού των εγγεγραμμένων στα δημοτολόγια της χώρας δια του αριθμού των εκλεγμένων βουλευτών –πλην των βουλευτών επικρατείας. Κάθε νομός με αριθμό εγγεγραμμένων στα οικεία δημοτολόγια μεγαλύτερο του εκλογικού μέτρου τέμνεται σε όσες μονοεδρικές εκλογικές περιφέρειες προκύπτουν αν διαιρεθεί ο πληθυσμός τους με το εκλογικό μέτρο.

Η χάραξη των ορίων των μονοεδρικών εκλογικών περιφερειών γίνεται με αυστηρά γεωγραφικά κριτήρια με απόφαση του νομαρχιακού συμβουλίου με αυξημένη πλειοψηφία $\frac{3}{4}$ εντός 6 μηνών από την ψήφιση του νόμου. Σε περίπτωση που δε ληφθεί σχετική απόφαση εντός έξι μηνών η απόφαση λαμβάνεται με αυξημένη πλειοψηφία $\frac{3}{4}$ από τη Βουλή. Οι αποφάσεις των νομαρχιακών συμβουλίων ισχύουν μετά την επικύρωσή τους από την ελληνική Βουλή.

Άρθρο 2. Βουλευτές επικρατείας.

Ο αριθμός των βουλευτών που εκλέγονται από το ψηφοδέλτιο επικρατείας ανέρχεται στους 60.

Άρθρο 3. Κατανομή εδρών βουλευτών επικρατείας.

Κάθε κόμμα ή συνδυασμός, του οποίου η εκλογική δύναμη υπερβαίνει το 3% των ψηφοφόρων εκλέγει ανάλογο αριθμό βουλευτών επικρατείας από το ψηφοδέλτιο και κατά τη σειρά που είναι τοποθετημένοι.

Άρθρο 4. Κατανομή εδρών μονοεδρικών περιφερειών

α) Κάθε μεμονωμένος υποψήφιος που συγκεντρώνει το 50% των ψήφων +1 εκλέγεται

β) Τα κόμματα, ή συνδυασμοί με εκλογική δύναμη 3-10% εκλέγουν ανάλογο αριθμό βουλευτών. Βουλευτές εκλέγονται οι υποψήφιοι των εν λόγω κομμάτων με βάση τον αριθμό ψήφων τους.

β) Το πρώτο κόμμα ή ο πρώτος συνδυασμός εκλέγει αριθμό βουλευτών ανάλογο με την εκλογική του δύναμη προσαυξημένο κατά (10-15) έδρες *

γ) Τα κόμματα ή συνδυασμοί μετά το πρώτο, που έχουν εκλογική δύναμη μεγαλύτερη του 10% των ψηφοφόρων, εκλέγουν αριθμό βουλευτών ανάλογο με την εκλογική τους δύναμη. Ο αριθμός που κατ'αρχήν προκύπτει μαθηματικά μειώνεται αναλογικά για να συγκεντρωθεί ο αριθμός βουλευτών (10-15), που προσαυξάνουν τη δύναμη του πρώτου κόμματος.

Άρθρο 5. Κατανομή εδρών.

Κάθε κόμμα ή συνδυασμός εκλέγει κατά αύξοντα αριθμό ψήφων τους υποψήφιους, οι οποίοι συγκέντρωσαν το μεγαλύτερο αριθμό ψήφων στις μονοεδρικές εκλογικές περιφέρειες, μέχρι που να συγκεντρώσει τον αριθμό βουλευτών που του αναλογεί.

Άρθρο 6. Επαναπροσδιορισμός εκλογικών περιφερειών και των ορίων τους μετά από κάθε απογραφή.

Ο αριθμός των μονοεδρικών εκλογικών περιφερειών κάθε περιφέρειας και η χάραξη των μονοεδρικών περιφερειών θα ορίζεται εφεξής ένα χρόνο μετά από κάθε απογραφή με βάση το νόμιμο πληθυσμό που προκύπτει και τη διαδικασία που περιγράφηκε, και πάντως σε χρόνο που θα απέχει τουλάχιστον 6 μήνες από τις εθνικές εκλογές.

*Το μέγεθος της προσαύξησης για το πρώτο κόμμα ώστε να διασφαλίζεται η ικανότητα διακυβέρνησης πρέπει να αποτελεί συνάρτηση α) του συνολικού αριθμού των βουλευτών και β) του ποσοστού του πρώτου κόμματος. Αν συμβεί το πρώτο κόμμα να συγκεντρώνει 30% στο οποίο αναλογικά αντιστοιχούν 90 έδρες σε βουλή των 300 δε μπορεί να δικαιούται προσαύξηση 40-50 εδρών. Δηλαδή προσαύξηση 60% του αριθμού των εδρών που κανονικά θα εδικαιούτο. Πρέπει η προσαύξηση να κυμανθεί μεταξύ το 10-15% του συνόλου των βουλευτών αλλά να μη χορηγείται σε κόμματα που δε συγκεντρώνουν ένα μεγάλο ποσοστό των ψηφοφόρων π.χ. 40%, δηλαδή χωρίς ισχυρή εκπροσώπηση στο εκλογικό σώμα. Αυτό αποτελεί προφανώς το κύριο θέμα διαπραγματεύσεως μεταξύ των δύο πρώτων κομμάτων.

Πιθανές παρενέργειες/ ερωτήματα

1. Μπορεί ο κάθε υποψήφιος να γίνει έρμαιο του αρχηγού ο οποίος μπορεί να μην τον ορίζει υποψήφιο;
2. Μπορεί να ενθαρρυνθούν μεμονωμένες υποψηφιότητες και να ενισχυθούν φαινόμενα αποσύνθεσης των κομμάτων, αν οι υποψήφιοι αισθάνονται ότι μπορούν να εκλεγούν και χωρίς το κόμμα στο οποίο ανήκουν
3. Αν υπάρχουν ασφαλείς –μονοεδρικές περιφέρειες- π.χ. στο Ηράκλειο για το ΠΑΣΟΚ, οι βουλευτές πλέον ουσιαστικά θα διορίζονται; Αντιστάθμιση: Προκριματικές εκλογές για ορισμό υποψηφίων
4. Οι υποψήφιοι και βουλευτές ίσως αποχτήσουν ακόμα πιο στενό ορίζοντα, πιο τοπικιστικό, πιο ρουσφετολογικό;
5. Μπορεί οι μονοεδρικές εκλογικές περιφέρειες να συμπιέσουν το ποσοστό των μικρών κομμάτων καθώς στο επίπεδο της εκλογικής περιφέρειας δε θα έχουν ορατή ελπίδα συγκέντρωση του 50% +1 και θα λειτουργήσει η θεωρία της χαμένης ψήφου πιο εξοντωτικά στο μικρό επίπεδο;
6. Μπορεί να αυξηθεί η πίεση σε όλους τους υποψηφίους να εκπροσωπούν κονφορμιστικές, συμβατικές θέσεις και να μη αποτολμούν αιρετικές, καινοτόμες απόψεις, που συνήθως έχουν εθνικά μικρή αριθμητική απήχηση, αλλά συμβάλλουν στην εισαγωγή πολιτικών καινοτομιών.
7. Ένα αρνητικό παράδειγμα. Στην περιοχή α (Κρήτη) είναι πρώτη δύναμη το ΠΑΣΟΚ με ποσοστά άνω του 50%. Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις θα εκλέγονται βουλευτές μόνο από το ΠΑΣΟΚ. Δηλαδή η Κρήτη θα εκπροσωπούνταν μονοδιάστατα και η Βόρεια Ελλάδα ενδεχομένως πάλι μονοδιάστατα αλλά συντηρητικά; Αυτό θέτει και προβλήματα μονοδιάστατης δημοκρατίας αλλά και πολιτικής κατάτμησης της χώρας.

Αντισταθμίσεις:

- α) Στο ψηφοδέλτιο επικρατείας θα αντισταθμίζονται και τέτοιοι κίνδυνοι

β) Από τη στιγμή που τα κόμματα εκλέγουν όχι μόνο υποψήφιους που συγκεντρώνουν το 50%+1 αλλά και όσους έχουν μεγάλο υπόλοιπο αχρησιμοποίητων ψήφων αυτό μάλλον δε θα συμβεί.

Πάντως τα προβλήματα μπορεί να εντοπισθούν αν τρέξουν προσομοιώσεις διαφόρων εκδοχών εκλογικών αποτελεσμάτων και εξετασθούν τα αντίστοιχα εκλογικά αποτελέσματα.